עלון מורשת

ינואר 2017

חיל הקשר והתקשוב

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק

מבצע "כדור הרעם"

מבצע "כדור הרעם" – 4.7.1976

שמות נוספים שניתנו למבצע : מבצע "אנטבה", מבצע "יונתן".

ראש הממשלה : יצחק רבין ז"ל

שר הביטחון : שמעון פרס ז"ל

רמטכ"ל : מוטה גור ז"ל

מפקד המבצע : דן שומרון ז"ל

קשר"ר : תא"ל (מיל') ישראל זמיר

מבצע "יונתן" ובשמו הראשון "כדור הרעם", התקיים בעקבות חטיפת מטוס "אייר פרנס" בטיסה מלוד לפריז, לאחר חניית ביניים באתונה ב-27.6.1976. החוטפים מארגונו של ודיע חדד אילצו את המטוס לנחות בבנגזי שבלוב ולהמריא לאנטבה שבאוגנדה.

אידי אמין, שליט אוגנדה, העניק לחוטפים סיוע. החטופים הוחזקו במדינה עוינת, במרחק של כ-4000 קילומטר מהארץ.

<u>דרישותיהם של החוטפים:</u>

החוטפים דרשו את שחרורם של 53 טרוריסטים, ביניהם 40 מחבלים שכלואים בישראל, 5 מחבלים הכלואים בקניה, 6 אנרכיסטים הכלואים בגרמניה, אנרכיסטית הכלואה בשוויץ ואנרכיסטית הכלואה בצרפת.

בנוסף לכך הם דרשו כופר תמורת בני הערובה.

הם קבעו כאולטימטום שאם לא יענו לדרישותיהם עד יום חמישי ה-1 ביולי, יוצאו להורג 2 חטופים בכל שעה או שכל בני הערובה ימותו. תוך כדי מו"מ הסכימו המחבלים להאריך את משך האולטימטום עד ה-4 ביולי.

עובדות אלו הקשו על האפשרויות האופרטיביות, הצבאיות והמדיניות.

מספר דילמות ליוו את קובעי המדיניות בישראל בבואם לבחון קיומו של מבצע צבאי: האם להיכנע למחבלים, האם לצאת למבצע צבאי במרחק כה גדול

עלון מורשת

ינואר 2017

חיל הקשר והתקשוב

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק

מבצע "כדור הרעם"

מישראל, מה שלבטח ישליך על מספר הקורבנות כשכל העת, טובתה של מדינת ישראל היא שהיוותה נר לרגליהם.

להחלטה החיובית לקיום המבצע תרמו מודיעין, תחכום בתוכניות להגברת אלמנט ההפתעה, תרגול על מודל והיכולת להבטיח קשר רציף בזמן אמת למקבלי ההחלטות.

המבצע היה אפוף סודיות. למשימת החילוץ נקבעו צוותים מהיחידות: סיירת מטכ"ל, חטיבת הצנחנים וחטיבת גולני. התוכנית הייתה להנחית מטוס בודד במסלול הבין לאומי ובו כוח רכוב שישתלט מיד עם הנחיתה על הטרמינל הישן וכוח אחר שיסמן את המסלול.

כוח נוסף ישתלט על הטרמינל החדש ועל הפיקוח החדש, כוח זה יהווה בשלב הראשון עתודה. הכוח פעל במהירות מרבית, חזר לטרמינל ורק מחבל אחד הספיק להשיב אש.

במהלך המבצע היה לכוח הלוחם 4 פצועים, הרוג אחד, יונתן נתניהו ז"ל, ובעקבות זאת נקרא המבצע על שמו.

מצד האויב, נהרגו 6 מחבלים וכ-20 חיילים אוגנדים.

<u>אתגרי הקשר במבצע אנטבה</u>

בתקופה בה התקיים המבצע (1976) לא היו לצה"ל תקשורת לוויינים וכמו כן חפ"ק מוטס לכיסוי מבצע למרחקים ארוכים.

חיל הקשר היה צריך להתגבר על מספר מכשולים טכניים כגון להתאים במהירות שיא בתוך 24 שעות חפ"ק מטכלי מוטס לתקשורת לטווחים ארוכים מאוד.

החפ"ק המוטס היווה צומת חיוני להבטחת השליטה במבצע. אמנם לא ניתן היה במטכ"ל בישראל לשמוע את קולות רשתות הקשר בשטח, אבל החפ"ק המוטס שמע אותם והעביר שיחזור מידי למטכ"ל. תכנון הקשר בחד-פס הותקן במטוס "בואינג" שהותאם והותקן במשתני הטיסה, שינויי המרחק והזמן, יום או לילה ושינוי זווית הקרינה מהמשדר למקלט. תכנון התדרים הותאם לקיום רציפות הקשר ע"י התקנה של עשרה משדרי חד-פס כשכל משדר פועל על תדר אחר. מטוס החפ"ק היה דו תכליתי – קשר לקוחות בקרקע וממסר קשר למטכ"ל בת"א.

עלון מורשת

ינואר 2017

חיל הקשר והתקשוב

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק

מבצע "כדור הרעם"

<u>הישגי חיל הקשר במבצע אנטבה</u>

חיל הקשר אפשר למטה הכללי באמצעות החפ"ק המוטס, שהעביר ידיעות רציפות בזמן אמת, את האפשרות לשלוט ולעקוב אחר מהלך הקרב עם הכוחות בשדה התעופה.

יכולת זו הייתה חשובה בייחוד במבצע מסובך כזה, שנעשה במרחק כה גדול ועם השלכות מדיניות מרחיקות לכת. כל רשתות הקשר פעלו ללא תקלות. המבצע החל לפני שנתקבלה החלטת הממשלה, כאשר המטוסים היו באוויר, בדרכם לאנטבה והאישור הסופי נתקבל בקשר.

ע"י אמצעי הקשר הודיעו לכוחות מהמטה הכללי כי ניתן לתדלק את מטוסי הרקולס בקניה ובכך נחסכו זמן וסיכונים מיותרים. המטוסים טסו תוך שמירה על דממת רדיו.

השמירה על סודיות וגורם ההפתעה, תרמו להצלחה.

<u>התוצאות והלקחים במבצע אנטבה</u>

למבצע "אנטבה" היו השלכות מעבר לשחרור 105 החטופים. המבצע החזיר את האמונה בכוחו וביכולתו של צה"ל והגביר את כושר ההרתעה של מדינת ישראל. המבצע לימד כי ניתן להילחם ביעילות בטרור, תוך עמידה איתנה אל מול אירגוני הטרור.

שמעון פרס ז"ל, שר הביטחון בעת ההיא סיכם: "מידת הסיכון הייתה בלתי רגילה. המקצועיות והכושר הפכו את המבצע להצלחה גדולה. אילו היינו נכנעים למחבלים היה זה האסון הגדול שבאסונות שקרה לישראל מאז הקמתה".

מגדל הפיקוח בשדה התעופה אנטבה

בנימין נתניהו משוחח עם סורין הרשקו, אחד מהחיילים שנפצעו במבצע אנטבה, 2 ביולי 1986

אחד ממטוסי הרקולס שהשתתף במבצע אנטבה, נוחת בישראל

עלון מורשת

ינואר 2017

חיל הקשר והתקשוב

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חיל"ק

מבצע "כדור הרעם"

מכשירי הקשר ששמשו במבצע אנטבה

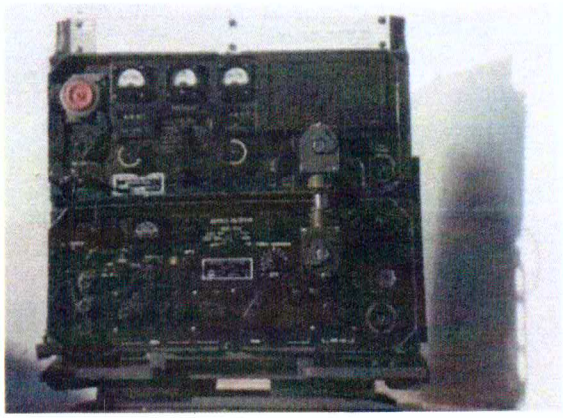

מכשיר קשר חד פס

מכשיר קשר מ.ק. 46 ממשפחת VRC (תג"ם)

מכשיר קשר מ.ק. 25 ממשפחת PRC (תג"ם)

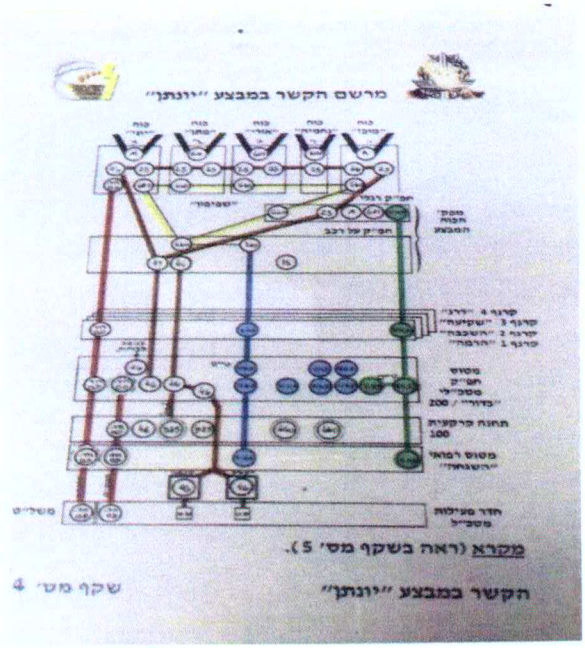

מרשם הקשר במבצע באנטבה

עלון מורשת

ינואר 2017

חיל הקשר והתקשוב

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק

איש החודש

הקשר"ר הרביעי בצה"ל – בין השנים 1957-1962

אל"מ ישעיהו (אישי) לביא ז"ל

ישעיהו לביא נולד בשנת 1926בגרמניה ועלה לארץ ישראל עם משפחתו בשנת 1933 בעודו בגיל 7. ישעיהו למד בבית ספר "שלווה" בתל אביב. כבר בגיל 12 בנה בעצמו מקלט רדיו והיה מראשוני חובבי הרדיו בארץ. בשנת 1944 התגייס לשורות הפלמ"ח והוכשר כאלחוטן מורס במטרה לשמש כאלחוטן צנחן מאחורי קווי האויב באזור הבלקן. בשנת 1946 הצטרף ישעיהו לשירות הקשר של ארגון "ההגנה" והיה בין האחראיים להפעלת שידורי הרדיו המחתרתי "קול ישראל".

לביא היה האיש ששרק בכל פעם את אות התחנה במנגינת השורה "התקווה בת שנות אלפיים" מתוך התקווה.

במלחמת העצמאות ישעיהו שימש כמפקד בתי המלאכה המרכזיים לפיתוח ותחזוקת ציוד קשר וכמעין "ראש אגף טכני" במטה החיל. בשנת 1950 עם תום המלחמה נשלח ללימודי הנדסת אלקטרוניקה באוניברסיטת קולומביה שבארה"ב בהוראתו האישית של דוד בן גוריון ראש הממשלה דאז.

בשובו ארצה, בשנת 1953, מונה למהנדס ראשי וראש ענף אפסנאות הקשר ובין השנים 1955-1957 שימש כסגן קצין קשר ראשי. עם סיום תפקיד זה בשנת 1957 התמנה ישעיהו לביא לתפקיד הקשר"ר ושירת בתפקיד זה עד שנת 1962.

בזמן היותו קשר"ר יצר ישעיהו פילוסופיה עצמית של מערכת קשר המתאימה לפילוסופיית הלחימה של צה"ל: ניידות צבא, מילואים, פשטות ואמינות בקשר. תקופת כהונתו של ישעיהו לביא כקשר"ר הייתה פורייה ומלאה בעשייה והביאה לשינוי משמעותי בחיל הקשר.

ישעיהו טען כי במידה וגדלה ניידותו של צבא וכוח האש שלו, באותה מידה עולה חשיבותו של קשר תקין, שהוא לבדו יכול להבטיח למפקד שליטה על כוחותיו.

פעולותיו של ישעיהו חיזקו את מעמדו של הקשר"ר כגורם מקצועי לכל מערך הקשר בצה"ל ושינו את תואר הקשר"ר לקצין הקשר והאלקטרוניקה הראשי בצה"ל.

הכשרתו האמריקאית של לביא סייעה לו לבסס את חי"ק על טכנולוגיות קשר שפותחו במלחמת העולם השנייה בארה"ב. הוא דגל בהקניית הכשרה הנדסית-טכנית לקציני חי"ק מה שהביא לשינוי שמו של חיל הקשר ל"חיל הקשר והאלקטרוניקה" המסמל את התפתחותו המואצת של החיל בתחום האלקטרוניקה.

ישעיהו התמנה לתפקיד הקשר"ר כאשר הוא בדרגת אל"מ ושירת בתפקיד זה עד 1962 ובכך חתם 28 שנות שירות בצה"ל. הפיתוחים הרבים מתקופת שירותו של ישעיהו לביא נשאו פירות והם שירותו את חי"ק ימים רבים לאחר שסיים את כהונתו כקשר"ר.

עם סיום תפקידו סיפר: "היו אלה התפקיד והתקופה היפים ביותר מבין כל התפקידים שמילאתי בחיי".

עלון מורשת

ינואר 2017

חיל הקשר והתקשוב

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק

איש החודש

לאחר שחרורו מצה"ל:

בשנים 1962-1964 נשלח לשמש כיועץ מדעי בשגרירות ישראל בארה"ב.

בשנת 1964 מונה למנכ"ל משרד הדואר, ושינה את שמו למשרד התקשורת (בשנת 1971).

במקביל להיותו מנכ"ל משרד הדואר שימש ישעיהו כיו"ר "החברה הבינלאומית לבזק" שתכננה והפעילה כבל תת ימי בין ישראל לצרפת על מנת לאפשר לישראל תקשורת טלפון בינ"ל.

בשנת 1968 מונה למנכ"ל רפא"ל (הרשות לפיתוח אמצעי לחימה). בתפקיד זה יזם וחידש בתחומים רבים ועודד יזמות טכנולוגית בכל שטחי המחקר של הרשות, תוך בקרה קפדנית על הביצוע.

בשנים 1970-1972 שימש ישעיהו בתפקיד מנכ"ל משרד הביטחון ולאחר מכן שימש כיו"ר המועצה לקשר ואלקטרוניקה ונשיא הסניף הישראלי של אגודת מהנדסי החשמל.

בשנותיו האחרונות עבד לביא כיועץ מיוחד לקומסאט, חברת תקשורת לוויינים

בארה"ב ובשנת 1988 הוענק לו פרס ביטחון ישראל על פועלו.

ב-23 ביולי 1991, בהיותו בן 65, הלך לעולמו. במהלך חיו הקדיש את עצמו לחיל הקשר פעל לקידום החיל וצה"ל לעידן האלקטרוניקה המודרנית, וחשף את חשיבותה של הלוחמה האלקטרונית. בנוסף, קידם את התעשייה האלקטרונית בישראל והצעיד קדימה את מערכות התקשורת בישראל.

ישעיהו לביא בעת שידור בקול ישראל, 10 באפריל 1948

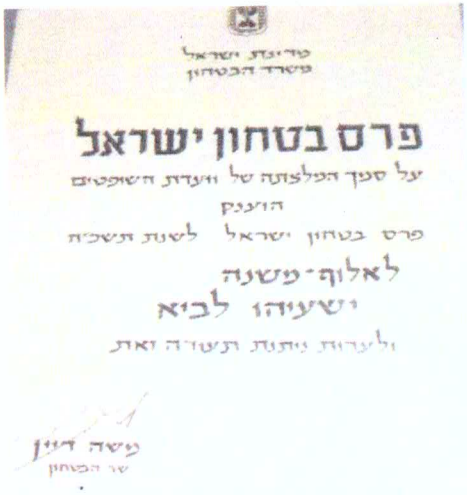

פרס בטחון ישראל

על סמך הפלטה של ועדת השופטים

הוענק

פרס בטחון ישראל לשנת תשכ"ח

לאלוף-משנה

ישעיהו לביא

ישעיהו (אישי) לביא ז"ל
1926-1991

עלון מורשת

ינואר 2017

חיל הקשר והתקשוב

נכתב ומופק באתר ההנצחה הצה"לי לחללי חי"ק

היום לפני 62 שנים - מבצע "ירקון"

מבצע "ירקון" הוא מבצע סיור- עומק שערך צה"ל בימים 9-12 ביוני 1955, במסגרת היערכות לקראת מבצע קדש (אוקטובר 1956). מטרת המבצע הייתה לבחון את עבירות הציר הנמשך לאורך החוף המערבי של מפרץ אילת, בקטע הדרך שבין דהב לעין אל-פורטגה בחצי האי סיני לרכב ולרק"ם (רכב קרבי משוריין), לצורך הגעה אל מיצרי טיראן ופתיחתם לשייט ישראלי.
זהו המבצע הצה"לי הראשון בו פעלו במשולב כוחות חי"ר, חיל האוויר וחיל הים.

במסגרת מבצע זה, נשלחו בסירת גומי קטנה, עם סיפור כיסוי, שישה חיילים מתנדבים לפלוש לשטחי האויב המצרי- שגילה אותם.
על הצלחתם למרות החשיפה והקשיים הפיסיים הוענק להם עיטור המופת.

<u>מקבל העיטור מחיל הקשר - סגן יגאל תלמי ז"ל</u>

לאות ולעדות כי סגן יגאל תלמי מ"א 281401 גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת בפעילות מבצעית.

תיאור העיטור:

סגן יגאל תלמי התנדב למבצע "ירקון" בין התאריכים 9-12 ביוני 1955.
המשימה במבצע הייתה קשה ומסוכנת, יגאל התמיד בביצועה, על אף תקלות וקשיים פיסיים החורגים מגדר הרגיל, וסיימה בהצלחה.
על מעשה זה הוענק לו עיטור המופת לפי חוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל.

יגאל תלמי ז"ל
1934-2001

עיטור המופת